

3

Europa pod okupacją

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

XLVII. II wojna światowa i jej etapy.

Uczeń:

3) charakteryzuje politykę hitlerowskich Niemiec na terenach okupowanej Europy, z uwzględnieniem różnic w modelach polityki okupacyjnej realizowanej przez Niemcy na wschodzie i zachodzie.

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

4) charakteryzuje sytuację ludności cywilnej oraz jeńców wojennych, z uwzględnieniem przykładów eksterminacji.

CZAS ZAJĘĆ

3 godziny lekcyjne

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 1939, 1940, 1941, 1942, 1943
- postacie: Philippe'a Pétaina, Vidkuna Quislinga, Pierre'a Laval, Ante Pavelicia, Józefa Tiso, Léona Degrelle'a, Andrieja Własowa, Charles'a de Gaulle'a, Josipa Broza-Tito, Dragoljuba Mihailovicia

ROZUMIE

- pojęcia: okupacja wojskowa, status kolonialny, Holokaust, „podludzie”, czarny rynek, ersatz, roboty przymusowe, przesiedlenia, czystka etniczna, Republika Salò, państwo Vichy, kolaboracja, Waffen-SS, ułaski, OUN, UPA, ruch oporu, Armia Krajowa, Résistance, czetnicy

POTRAFI

- scharakteryzować politykę Niemiec w okupowanych państwach europejskich
- opisać sytuację ludności cywilnej w okupowanej Europie
- wymienić tereny włączone do Rzeszy i kraje okupowane
- podać przykłady rządów współpracujących z III Rzeszą
- scharakteryzować państwo Vichy i płaszczyznę jego współpracy z III Rzeszą
- opisać postawy Chorwatów wobec III Rzeszy
- wyjaśnić, z czego wynikały proniemieckie postawy kolaborujących z III Rzeszą niektórych przedstawicieli państw Europy Środkowo-Wschodniej
- wyjaśnić, czym były cudzoziemskie ochotnicze formacje Waffen-SS

- omówić różnicę w polityce okupacyjnej prowadzonej przez Niemców w Europie Zachodniej, w Europie Wschodniej oraz na Bałkanach
- scharakteryzować ruch oporu w okupowanej Europie
- podać przykłady organizacji podziemnych w Europie Zachodniej i Wschodniej
- scharakteryzować problem pamięci o okupacji i kolaboracji po II wojnie światowej

Materiał realizowany na pierwszej godzinie lekcyjnej

I. WPROWADZENIE

W ramach przypomnienia wiadomości z poprzednich zajęć prosimy uczniów, aby odpowiedzieli na pytania:

- Jakie kraje były sojusznikami III Rzeszy?
- Które państwa zostały podporządkowane przez Niemcy, a które przez ZSRS w pierwszych latach wojny?

Informujemy, że dziś zajmiemy się losami państw europejskich, które znalazły się pod okupacją niemiecką. Podajemy temat i główny cel lekcji (*Dowień się, jak wyglądało życie w okupowanej przez Niemców Europie*), możemy go zapisać na tablicy.

II. ROZWINIĘCIE

Mówimy, że państwa podbite przez Niemcy miały różny status. Rozdajemy w klasie karty pracy. ➤ Prosimy uczniów, aby przeczytali podrozdział w podręczniku *Różne formy okupacji niemieckiej w Europie* (s. 34–35), a następnie w kartach pracy wykonali zadania 1 i 2.

Wspólnie z uczniami odczytujemy odpowiedzi, ewentualnie je uzupełniamy.

Informujemy uczniów, że chcielibyśmy teraz przyjrzeć się dwóm zbrodniom, jakie popełnili Niemcy na ludności cywilnej w czasie II wojny światowej. Dzielimy klasę na cztery grupy i rozdajemy im instrukcje ➤ oraz udostępniamy linki do stron internetowych z materiałami dodatkowymi.

Grupa I

Zapoznacie się z treścią artykułów zamieszczonych w Internecie *Masakra w Oradour-sur-Glane. SS wymordowało tu ponad 600 osób oraz Masakra w Oradour-sur-Glane* na temat zbrodni popełnionej przez Niemców w Oradour-sur-Glane, a następnie opiszcie:

- w jakich okolicznościach doszło do masakry,
- kto był ofiarą.

Grupa II

Zapoznacie się z treścią artykułów dostępnych w Internecie *75 lat temu Niemcy dokonali masowej eksterminacji ludności czeskiej wsi Lidice oraz Zagłada Lidic. Niemiecka zbrodnia w zemście za śmierć Reinharda Heydricha* na temat zbrodni dokonanej przez Niemców w Lidicach, a następnie opiszcie:

- w jakich okolicznościach doszło do masakry,
- kto był ofiarą.

Grupa III

Zapoznacie się z treścią artykułów dostępnych w Internecie *Mężczyźni ginęli od strzałów, kobiety i dzieci spłonęły żywcem. Oskarżenie po 70 latach oraz Masakra w Oradour-sur-Glane* na temat zbrodni dokonanej przez Niemców w Oradour-sur-Glane, a następnie spróbujcie odpowiedzieć na pytania:

- › Czemu miała służyć masakra?
- › Jaką rolę pełni współcześnie upamiętnienie zbrodni popełnionej w Oradour-sur-Glane (m1, s. 35)?

Grupa IV

Zapoznajcie się treścią artykułów dostępnych w Internecie *Nie oszczędzili nawet najmniejszych dzieci. Jak Niemcy pomścili Reinharda Heydricha?* oraz *W Czechach upamiętnienie zniszczenia wioski Lidice w czasie II wojny światowej* na temat zbrodni dokonanej przez Niemców w Lidicach. Ponadto obejrzyjcie zdjęcie pomnika w Lidicach. Następnie spróbujcie wyjaśnić:

- › Czemu miała służyć masakra?
- › Jaką rolę pełni współczesne upamiętnienie zbrodni dokonanej w Lidicach?

Inicjujemy dyskusję o zbrodniach popełnianych na ludności cywilnej oraz o najmłodszych i najstarszych ofiarach wojny – dzieciach.

Posiłkując się podrozdziałem *Sytuacja mieszkańców krajów okupowanych* (s. 35–36), zarysowujemy sytuację ludności cywilnej pod okupacją.

Mówimy uczniom, że w czasie wojny postawy zarówno poszczególnych obywateli, jak i całych państw były bardzo zróżnicowane. Zwracamy uwagę na kwestię kolaboracji. Podajemy przykłady kolaboracji politycznej francuskiego reżimu Vichy oraz norweskiego rządu Vidkuna Quislinga, a także wspominamy o kolaboracji wojskowej realizowanej przez ochotnicze formacje Waffen-SS tworzone przez mieszkańców m.in. Holandii, Belgii, Łotwy czy Estonii.

Przechodzimy do omówienia ruchu oporu w Europie. Prosimy uczniów, aby zapoznali się z podrozdziałem *Ruch oporu w okupowanej Europie* (s. 41–43) oraz infografiką (s. 44), a następnie rozwiązali zadanie 3 w karcie pracy.

Po wykonaniu zadania uczniowie przedstawiają na forum klasy charakterystykę każdej z organizacji.

III. PODSUMOWANIE

Mówimy, że okupacja w Europie przybierała różne formy. Prosimy uczniów, aby je krótko scharakteryzowali i ocenili postawy przyjmowane wobec okupanta.

METODY KONTROLI

Uczniowie wykonują polecenie 3 (s. 45).

Materiał realizowany na drugiej godzinie lekcyjnej

I. WPROWADZENIE

Podajemy temat (*Postawy przyjmowane w Europie wobec niemieckiego okupanta*) i główny cel lekcji (*Dowień się, jakie postawy wobec Niemców przyjmowano w Europie, w szczególności zaznajomij się ze zjawiskiem kolaboracji politycznej i wojskowej*).

II. ROZWINIĘCIE

Dzielimy klasę na cztery grupy. Rozdajemy instrukcje   oraz udostępniamy linki do stron internetowych z materiałami dodatkowymi.

Grupa I

Przygotujcie plakat, na którym zaprezentujecie postawy polityków państwa Vichy wobec III Rzeszy. Następnie podajcie pięć argumentów, które będą popierały oskarżenie polityków tego państwa o kolaborację, i pięć, które będą stanowić argumenty obrony. W tym celu zapoznajcie się z podrozdziałem *Kolaboracja polityczna* (akapit 1., s. 37) oraz filmem *Kolaboranci Trzeciej Rzeszy – odc. 1/13 – Pierre Laval. Francja*.

Grupa II

Przygotujcie plakat, na którym zaprezentujecie postawy polityków Norwegii wobec III Rzeszy. Następnie podajcie pięć argumentów, które będą popierały oskarżenie polityków tego państwa o kolaborację, i pięć, które będą stanowić argumenty obrony. W tym celu zapoznajcie się z podrozdziałem *Kolaboracja polityczna* (akapit 2., s. 37–38) oraz filmem *Kolaboranci Trzeciej Rzeszy – odc. 6/13 – Vidkun Quisling. Norwegia*.

Grupa III

Przygotujcie plakat, na którym zaprezentujecie postawy polityków Niezależnego Państwa Chorwackiego wobec III Rzeszy. Następnie podajcie pięć argumentów, które będą popierały oskarżenie polityków tego państwa o kolaborację, i pięć, które będą stanowić argumenty obrony. W tym celu zapoznajcie się z podrozdziałem *Kolaboracja polityczna* (akapit 1., s. 39) oraz filmem *Kolaboranci Trzeciej Rzeszy – odc. 5/13 – Chorwacja. Ustasze*.

Grupa IV

Przygotujcie plakat, na którym zaprezentujecie postawy kolaboracji wojskowej z Niemcami. Następnie podajcie pięć argumentów, które będą popierały oskarżenie o kolaborację członków europejskich formacji wojskowych Waffen-SS, i pięć, które będą stanowić argumenty obrony. W tym celu zapoznajcie się z podrozdziałem *Kolaboracja wojskowa* (s. 40–41) oraz filmem *Kolaboranci Trzeciej Rzeszy – odc. 4/13 – Leon Degrelle. Belgia*.

III. PODSUMOWANIE

Uczniowie w czasie projekcji powinni opracowywać koncepcję plakatów, które wykonają podczas następnej lekcji.

Materiał realizowany na trzeciej godzinie lekcyjnej

Kontynuujemy temat rozpoczęty na poprzedniej lekcji. Uczniowie, pracując w grupach, przygotowują plakaty.

METODY KONTROLI

W celu oceny rozmaitych postaw przyjmowanych przez Europejczyków i rządy państw w stosunku do III Rzeszy oraz w ramach podsumowania proponujemy uczniom przeprowadzenie procesu. Nauczyciel wciela się w postać sędziego, uczniowie prezentują przygotowane przez siebie argumenty kolejno: oskarżenia i obrony.

PRACA DOMOWA

Prosimy uczniów, aby napisali rozprawkę na temat: *Pomiędzy jasną a ciemną stroną mocy. Europa i Europejczycy pod okupacją niemiecką. Różne postawy i zachowania*.